

Materiál na rokovanie

Hospodárskej a sociálnej rady SR

dňa 18. augusta 2025

k bodu č. 21

Stanovisko ZMOS

Iniciatívny návrh k bodu Rôzne

Príprava rozpočtov samospráv na rok 2026 v kontexte Konsolidácie II a zmien v daňových prognózach

Všeobecne k materiálu:

Samosprávy aktuálne pristupujú k príprave návrhov rozpočtov na rok 2026 v podmienkach zvýšenej neistoty, ktorú spôsobuje jednak pokračovanie konsolidácie verejných financií zo strany vlády Slovenskej republiky, ako aj nepriaznivý vývoj daňových prognóz, najmä vo vzťahu k dani z príjmov fyzických osôb (DPFO), ktorá predstavuje najvýznamnejší príjem väčšiny samosprávnych krajov, miest a obcí. Ministerstvo financií SR v júli 2025 deklarovalo potrebu ďalšieho ozdravného balíka, tzv. Konsolidácie II, v objeme presahujúcom 2,3 miliardy eur. Opatrenia majú byť zamerané najmä na výdavkovú stránku verejných rozpočtov, vrátane zefektívňovania priamych transferov a výdavkov na sociálne dávky, no zároveň nemožno vylúčiť ani opatrenia, ktoré môžu nepriamo zasiahnuť rozpočty územnej samosprávy. Vzhľadom na to, že legislatívny návrh balíka má byť predložený v priebehu augusta 2025, považujeme za mimoriadne dôležité, aby bol jeho obsah prediskutovaný aj na pôde Hospodárskej a sociálnej rady Slovenskej republiky ešte pred prijatím kľúčových rozhodnutí.

Zároveň upozorňujeme na nepriaznivý vývoj makroekonomických a daňových prognóz, ktorý podstatným spôsobom mení východiská pre tvorbu rozpočtov samospráv na budúci rok. Novembrová prognóza IFP MF SR predpokladala pre samosprávy výber daňových príjmov pre rok 2025 na úrovni 3 444,0 tis. eur (mestá a obce 2 237 651 tis. eur, samosprávne kraje na úrovni 1 199 387 tis. eur). Medzi prognózami z novembra 2025 a júna 2026 došlo k poklesu očakávaného výnosu dane z príjmov

fyzických osôb o 129 836 tis. eur. Samosprávy s týmito prostriedkami v rozpočtoch počítajú, nakoľko im boli deklarované zo strany MF SR.

Ešte výraznejší je rozdiel medzi februárovou a júnovou prognózou, kde ide o pokles vo výške 140 437 tis. eur. Februárová prognóza IFP MF SR navýšila výber až na 3 476 757 tis. eur (mestá a obce 2 265 471 tis. eur samosprávne kraje 1 211 286 tis. eur). Táto prognóza utvrdila samosprávy v pozitívnom výhľade situácie, napriek tomu, že poukazovali na to, že reálny výber tento trend nenaznačuje.

Júnová prognóza oproti rozpočtovaným príjmom v rozpočtoch samospráv potvrdila, že obavy samospráv sa ukázali ako opodstatnené. Aktuálne a následne samosprávy musia redukovať svoje výdavky a to v období, keď už je väčšina projektov rozbehnutá (druhý polrok). Zároveň čelia nárastu výdavkov v súvislosti s infláciou, zvýšenou DPH, či vynútenou valorizáciou. V praxi to znamená, že samosprávy musia v priebehu prípravných mesiacov operatívne hľadať nové spôsoby vyrovnaní svojich rozpočtov, pričom im chýba rámcová istota o budúcich parametroch konsolidácie.

Ani jedna z uvedených prognóz nepočíta s tým, že by samosprávy v roku 2025 dosiahli legislatívne stanovený podiel na výbere DPFO (84,6 %), z čoho mestám a obciam prináleží 55,1 % a samosprávnym krajom 29,5 %. Podiel podľa prognózy z novembra 2024 dosahuje 53,98 % pre mestá a obce a 23,94 % pre samosprávne kraje (spolu 82,9 %), podľa prognózy z februára 2025 je to 54,51 % pre mestá a obce a 29,15 % pre samosprávne kraje (spolu 83,7 %) a podľa prognózy z júna 2025 predstavuje podiel pre mestá a obce 54,64 % a 29,21 pre samosprávne kraje (spolu 83,85 %). Ide teda o nesúlad so zákonným nastavením prerozdelenia výnosu z DPFO, čo pre samosprávy znamená výpadok 30 231 tis. eur (mestá a obce -18 629 tis. eur; samosprávne kraje -11 537 tis. eur), ktoré sú neoprávnene zahrnuté v príjmoch štátneho rozpočtu. Podiel, ktorý tak pripadá štátu, je 16,15 % z výnosu DPFO miesto deklarovaných 15,4 %. Tento rozdiel, o ktorý boli samosprávy ukrátené zodpovedá sume 5,52 eur na obyvateľa.

Medziprognózový vývoj odhadov IFP MF SR prináša radikálne zníženie očakávaných príjmov DPFO pre samosprávy pre rok 2026. Februárový odhad stanovoval ich výšku na 3 932 638 tis. eur, z toho 2 561 328 tis. eur pre mestá a obce a 1 371 310 tis. eur pre samosprávne kraje. Júnová prognóza však počíta už len s celkovou sumou 3 759 521 tis. eur, pričom mestám a obciam je určených 2 448 577 tis. eur a samosprávnym krajom 1 310 944 tis. eur. Takýto pokles daňových príjmov môže viesť k tomu, že samosprávy nebudú schopné zabezpečiť výkon svojich kompetencií v súčasnom rozsahu ani splniť svoje zmluvné záväzky. Vzhľadom na prebiehajúcu prípravu rozpočtov potrebujú samosprávy garanciu zákonného prerozdelenia výnosu týchto prognózovaných príjmov, ktoré kryjú konkrétne a reálne výdavky spojené s financovaním ich kompetencií. Pre zabezpečenie stability a predvídateľnosti rozpočtového plánovania sú nevyhnutné smerodajné odhady, ktorých medziprognózový rozdiel nebude dosahovať až úroveň 4,04 %.

Finančné možnosti samospráv

Prebytky samospráv za rok 2024 sú určené na krytie nezrealizovaných investícií presunutých z roku 2024 do roku 2025 a na doplatenie straty vo verejnej doprave za rok 2024.

Stavy peňažných fondov v roku 2025 pokrývajú výdavky samospráv najmä na splátky istín úverov, pričom v nasledujúcich rokoch môže ich výška ďalej rásť; na opravy a riešenie havarijných stavov, ktoré nie je možné financovať z bežného rozpočtu; na projektové spolufinancovanie, ktoré sa v aktuálnom programovom období EŠIF zvyšuje o 3 % a pri niektorých výzvach môže dosiahnuť až 50 %; a na kapitálové výdavky, predovšetkým do majetku, kde samosprávy dlhodobo čelia výraznému investičnému a modernizačnému dlhu. Krízy posledných období viedli k zvýšeným finančným vstupom do projektov, rastu nákladov spôsobeného infláciou (v roku 2023 – 10,5%, v roku 2024 – 2,8 %), pričom navýšenie sadzby DPH ešte zvýšilo ich celkové náklady.

V oblasti vzdelávania si navrhovaná valorizácia miezd o 7 % od 1. septembra 2025 v originálnych kompetenciách obcí a miest vyžiada dodatočné náklady vo výške 11 114 tis. €, a v originálnych kompetenciách krajov 1 382,5 tis. € v roku 2025. Zároveň s ďalším navýšením o 7 % miezd v školstve od 1. januára 2026 sa zvýšia výdavky miest a obcí v konečnom dôsledku o 69 017,9 tis. eur a výdavky samosprávnych krajov o 8 585,6 tis. eur. Dodatočné náklady samospráv spolu tvoria 90 100 tis. eur, pritom nemajú garantované finančné zdroje zo štátneho rozpočtu na pokrytie valorizácie miezd o 7 % od septembra 2025 a 7 % (5 % + 2 %) od januára 2026 na úseku originálnych kompetencií.

Záver:

ZMOS v spolupráci s SK8 konštatujú, že aktuálny vývoj makroekonomických ukazovateľov a daňových prognóz zásadne ovplyvňuje prípravu rozpočtov územnej samosprávy na rok 2026. Pretrvávajúca neistota spojená s avizovaným ozdravným balíkom Konsolidácia II, zníženými prognózami výnosu DPFO a nesúlalom medzi legislatívne deklarovaným a reálne napĺňaným podielom samospráv na výnose DPFO výrazne sťažuje plánovanie a ohrozuje schopnosť miest, obcí a samosprávnych krajov plniť svoje zákonné kompetencie.

Medzi prognózami DPFO pre rok 2025 zaznamenávame výkyvy:

- februárová prognóza bola oproti novembrovej vyššia o **+0,95 %**,
- júnová prognóza bola oproti novembrovej nižšia o **-3,13 %**,
- júnová prognóza bola oproti februárovej nižšia až o **-4,04 %**.

Takéto rozdiely v priebehu niekoľkých mesiacov potvrdzujú, že samosprávy nemajú stabilný a spoľahlivý rámec pre prípravu rozpočtov a sú nútené v krátkom čase robiť zásadné rozpočtové úpravy, často v období, keď sú projekty a investície už rozbehnuté.

Samosprávy (ZMOS v spolupráci s SK8) v tejto situácii:

- Potrebujú **reálne a stabilné daňové prognózy**, na ktorých budú stavať rozpočty na rok 2026. Ministerstvo financií SR nemôže vychádzať zo stavov na bankových účtoch samospráv, pretože tieto prostriedky sú viazané na konkrétne položky a rozpočty s nimi už počítajú. Okrem toho MF SR nemá informácie o obchodných zmluvných vzťahoch samospráv, ich investičnom dlhu ani o strategických plánoch a zámeroch, ktoré ovplyvňujú využitie týchto finančných zdrojov.
- Požadujú **dodržanie legislatívne stanoveného podielu na výnose DPFO (84,6 %)** a jeho premietnutie do reálneho výberu (55,1% miestna a 29,5 % regionálna územná samospráva).
- Žiadajú zabezpečiť **vyplatenie chýbajúcej časti podielu na výbere dane z príjmov fyzických osôb vo výške 0,75 % v roku 2025, čo predstavuje 30 231 tis. eur.**
- Zdôrazňujú, že prípadné opatrenia Konsolidácie II nesmú znamenať **presun konsolidačného bremena na územnú samosprávu** a znižovanie jej podielu na daňových príjmoch,
- **Upozorňujú na absenciu zdrojov na krytie zvýšených výdavkov** vyplývajúcich z valorizácie miezd v originálnych kompetenciách a z rastu nákladov spôsobeného infláciou, zvýšenou DPH a rastom cien energií.
- Zároveň žiadajú **vykrytie valorizácie plátov v oblasti regionálneho školstva** v originálnych kompetenciách vo výške 7 % + 7 % (5 % + 2 %), čo predstavuje 90 100 tis. eur, z prostriedkov štátneho rozpočtu.
- Považujú za nevyhnutné, aby obsah Konsolidácie II bol **prediskutovaný na Hospodárskej a sociálnej rade SR** ešte pred prijatím rozhodnutí vládou.

ZMOS v spolupráci s SK8 žiada vládu SR a Ministerstvo financií SR o **priame a záväzné rokovanie so zástupcami územnej samosprávy** pred predložením legislatívneho návrhu Konsolidácie II, s cieľom dohodnúť parametre, ktoré umožnia samosprávam zabezpečiť výkon kompetencií, plnenie zmluvných záväzkov, zachovanie základnej úrovne verejných služieb pre obyvateľov, a tým aj pripraviť návrh rozpočtu na rok 2026.

ZMOS v spolupráci s SK8 deklaruje, že **kolektívnu zmluvu na rok 2026 podpíše len v prípade**, ak budú vplyvy z nej vyplývajúce plne financované dodatočnými prostriedkami zo štátneho rozpočtu, vrátane dopadov v nasledujúcich obdobiach.

doc. PaedDr. Jozef Božík, PhD.

predseda ZMOS